

PM

Diarienummer

1.1.1-00005-2020

Datum

2020-06-04

Postadress

Box 45093
104 30 Stockholm

Besöksadress

Wallingatan 2
111 60 Stockholm

Telefon

010-470 03 00

Org nr

202100-6487

www.uhr.se

Sommarkurser i corona-tider

Utvecklingen av sökande och antagna till högskoleutbildningar som ges under sommaren

Innehåll

Sammanfattning	3
Inledning	4
Om sommarkurser	5
Kursutbud för många behov	5
Sommarkurser 2008–2020	6
Sökande 2008–2020	7
Behöriga sökande och antagna 2008–2020	8
Kvinnor och män.....	9
Ålder	10
Ämnesområde	12
Syntes	13
Bilaga 1: Begrepp	14

Sammanfattning

Antalet sökande vid sista anmälningdag och vid urvalet samt antalet behöriga sökande och antagna till sommarkurser har aldrig tidigare varit så många som under 2020. Antalet sökande vid urvalet var drygt 71 800, 57 procent fler än 2019.

Ökningen hänger samman med att antalet sommarkurser och -program var 48 procent fler i år. Det hänger i sin tur samman med att regeringen i slutet av mars med anledning av coronapandemin tillförde lärosätena mer pengar för att kunna erbjuda ytterligare motsvarande 6 000 studenter sommarkursplatser. Det är därmed uppenbart att coronapandemin haft effekt på ansökningsläget till sommarkurser.

Antalet antagna har ökat 45 procent i år till totalt 41 600, vilket var 13 000 fler än förra året. Eftersom sommarkurserna till stor del är fortbildnings- och vidareutbildningskurser som riktar sig till yrkesverksamma är de antagna vanligen något äldre, nästan 70 procent är 25 år eller äldre. Det är också vanligare att kvinnor studerar på sommarkurser än att män gör det. Till de utbildningar som ges sommarterminen 2020 var andelen kvinnor bland de antagna 67 procent och följaktligen andelen män 33 procent.

När de antagna till sommarkurser delas upp efter ämnesområde framgår att de vanligtvis största ämnesområdena Humaniora/teologi och Juridik/samhällsvetenskap även är störst 2020. Relativt sett är ökningarna störst i de mindre ämnesområden Vård/omsorg och Medicin/odontologi. De har 375 respektive 149 procent fler antagna 2020 jämfört med 2019. Möjligen kan denna utveckling ha visst samband med coronapandemins utbrott. Samtidigt är det förhållandevis få som antagits till kurser inom dessa områden jämfört med övriga ämnesområden.

Inledning

Universitets- och högskolerådet (UHR) sköter bland annat antagningen till högskolestudier på uppdrag av universitet och högskolor. I det uppdraget ingår att ta fram statistisk och följa upp resultatet av antagningen. Denna promemoria är en del i uppföljningen. Promemorian beskriver ansökningsläget i samband med sista anmälningdagen och urvalet till sommarterminen 2020 (ST2020) och hur ansökningsläget förändrats över tid, i synnerhet sedan sommarterminen 2019 (ST2019).

Promemorian har tagits fram på uppdrag av ledningsgruppen för UHR:s avdelning för analys, främjande och tillträdesfrågor. Syftet är att besvara frågan om ansökningsläget till sommarterminen har påverkats av coronapandemin, och i så fall på vilket sätt.

Bland annat redovisas utvecklingen av antalet sökande och antagna över tid. Utvecklingen av antalet utbildningar redovisas också, liksom hur antalet antagna till kurser inom olika ämnesområden förändrats under senare år.

I bilaga 1 definieras de begrepp som används i redovisningen av antagningsstatistik i denna promemoria.

Om sommarkurser

I begreppet sommarkurser ingår både kurserna och programmen som ges under sommarterminerna. Sommarkurser ges vanligen på distans och på deltid. De består, utöver några enstaka program, av kortare kurser på mellan 7,5 och 22,5 högskolepoäng. Det motsvarar 5–15 veckors heltidsstudier och är betydligt mindre än de 60 högskolepoäng som motsvarar heltidsstudier under ett läsår.

I ekonomiska termer utgör sommarkurserna en mindre del av universitetens- och högskolornas verksamhet. Enligt en rapport från Universitetskanslersämbetet (UKÄ)¹ står sommarkurserna för cirka en procent av universitetens- och högskolornas intäkter från anslag.

Kursutbud för många behov

Enligt en annan UKÄ-rapport² fyller sommarkurserna i högskolan flera olika syften. Studier på sommaren kan ge studenter en möjlighet att förkorta sin totala studietid och därmed snabbare ta examen och komma ut på arbetsmarknaden. Därutöver kan studier på sommaren möjliggöra vidare- och fortbildning för yrkesverksamma personer. Andra återkommande syften med sommarkurser är förberedelse inför annan högskoleutbildning, såsom förberedande kurser inom matematik, fysik och kemi för att öka studenternas möjligheter att klara den inledande delen av de efterföljande utbildningarna.

Dessutom ges säsonsberoende kurser med fältarbete, ofta kurser inom biologi (faunistik) och arkeologi men kan även vara exempelvis fortbildningskurser. Sommarkursutbudet inkluderar även kurser som kan tas under hela året, exempelvis projektarbeten som kan inkludera arbetsplatspraktik, fördjupningsuppgifter på avancerad nivå, examensarbeten och arbetsplatsförlagd praktik.

Sammantaget framgår det tydligt att sommarkursutbudet är varierat, har skiftande syfte och riktar sig till flera olika målgrupper.

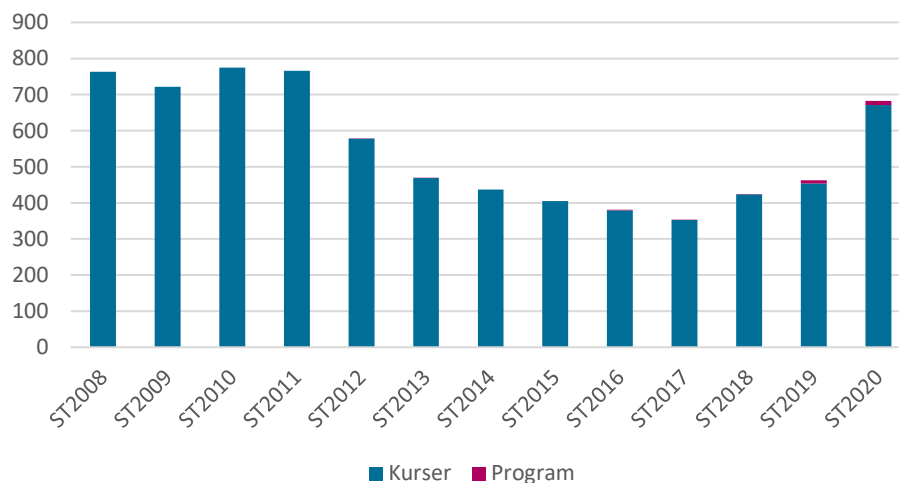
¹ Universitetskanslersämbetet, *Sommarkursernas utveckling, prestationsgrad och ekonomiska betydelse*, 2013/2.

² Universitetskanslersämbetet, *Satsning på sommarkurser har gett effekt*, 2019/8.

Sommarkurser 2008–2020

Antalet sommarkurser har varierat över tid (figur 1). Variationen i antalet sommarkurser hänger samman med lärosätenas ekonomiska förutsättningar att ge dem. Ökningen under 2010 kan sättas i samband med den tillfälliga höjningen av lärosätenas anslag läsåret 2009/2010. Minskningen av kursutbudet 2012 kan på samma sätt kopplas till att den tillfälliga höjningen av anslagen upphörde.

Figur 1: Antalet sommarkurser 2008–2020, kurser och program

En ytterligare faktor som kan ha påverkat minskningen av sommarkursutbudet efter 2011 är regeringens indragning av ekonomiska medel motsvarande ett uppskattat antal så kallade inaktiva studenter från och med 2013, det vill säga studenter som endast är registrerade på en kurs utan att bedriva studier och som inte tar några poäng på kursen (Prop. 2012/13:1, utgiftsområde 16). Inaktiva studenter är vanligast på fristående kurser på distans vilket är en vanlig typ av sommarkurs.

Från att ha legat omkring 750 utbildningar per år 2008–2011, minskade antalet successivt ned till cirka 350 utbildningar sommaren 2017. Därefter ökade de både 2018 och 2019, bland annat till följd av den särskilda satsning³ regeringen gjorde i november 2017 då elva lärosäten fick i uppdrag att från och med 2018 anordna fler sommarkurser i syfte att främja mer effektiva studier och en snabbare väg till examen.

Men även 2020 ökade antalet. Mellan 2019 och 2020 ökade antalet sommarkurser med 48 procent till 683, det högsta antalet sedan 2011. Bland annat till följd av den särskilda satsning regeringen gjorde 30 mars i år med anledning av coronapandemin⁴. Då satsade regeringen så att lärosätena ska kunna erbjuda

³ Regeringsbeslut U2017/04678/UH.

⁴ <https://www.regeringen.se/artiklar/2020/03/satsningar-inom-utbildningsomradet/#hogskoloranchor>.

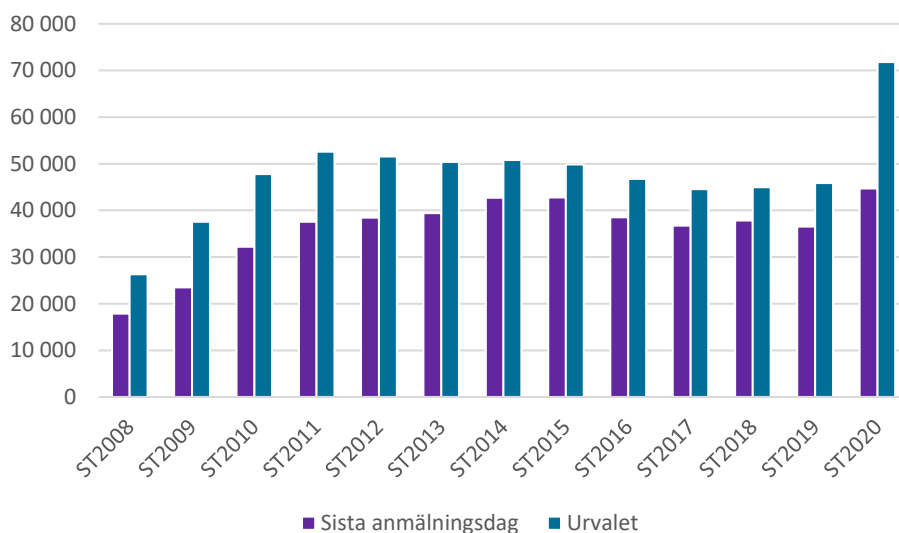
ytterligare motsvarande 6 000 studenter möjlighet att studera sommarkurser, en satsning som lärosätena tycks ha hunnit realisera.

Sökande 2008–2020

Antalet sökande vid sista anmälningdagen till sommarterminen - vanligen i mitten av mars - är lägre än antalet sökande vid urvalet som vanligen sker i slutet av april. Det beror dels på att många sommarkurser är öppna att söka efter sista anmälningdag, dels på att många sökande sent kommer på att de vill studera under sommaren och därmed söker sent. Tilläggs kan att anmälan till sommarkurser vanligtvis är öppen för sena anmälningar även efter urvalet.

Antalet sökande till sommarterminen ökade 2008–2015 från knappt 18 000 sista anmälningdagen 2008 till nära 43 000 sökande 2015. Därefter minskade antalet successivt till cirka 36 600 sökande 2019. Men 2020 ökade antalet vid sista anmälningdag med 22 procent till 44 700 sökande (figur 2).

Figur 2: Antalet sökande till sommarkurser vid sista anmälningdagen och vid urvalet 2008–2020

Utvecklingen av antalet sökande vid urvalet ser annorlunda ut. Den liknar utvecklingen för antalet sommarkurser. Efter en uppgång 2008–2011, minskade antalet sökande successivt ned till 44 600 sommaren 2017. Därefter ökade de något både 2018 och 2019, bland annat till följd av regeringens särskilda satsning från och med 2018 på att anordna fler sommarkurser⁵. Men 2020 ökade antalet sökande vid urvalet påtagligt, med 57 procent till drygt 71 800 sökande, vilket är det högsta antalet sökande till en sommartermin som har noterats.

Det som också är utmärkande för 2020 är att ökningen av antalet sökande mellan sista anmälningdagen och urvalet var ovanligt stor. Det var 61 procent fler

⁵ Regeringsbeslut U2017/04678/UH.

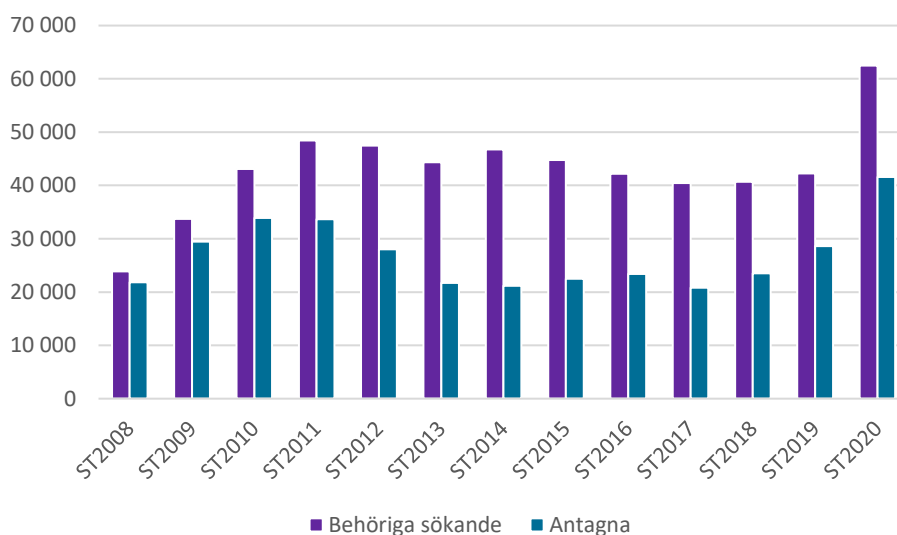
sökande vid urvalet än vid sista anmälningdagen, vanligen tillkommer cirka 20 procent efter sista anmälningdag. Den stora ökningen hänger samman med att regeringen den 30 mars i år, det vill säga två veckor efter sista anmälningdagen 16 mars 2020, annonserade om en utbyggnad av sommarkurserna motsvarande 6 000 sommarkursplatser med anledning av coronapandemin⁶. Det är svårt att inte anta att ökningen av antalet sökande efter sista anmälningdagen 2020 har samband med coronapandemin.

Behöriga sökande och antagna 2008–2020

Förutom att antalet sökande har ökat vid sista anmälningdagen och vid urvalet har även antalet behöriga sökande och antagna ökat över tid (figur 3). Både antalet behöriga sökande och antagna är 2020 det högsta som noterats, upp 48 respektive 45 procent.

Antalet behöriga sökande har en utveckling som är snarlik den för sökande vid urvalet, men de behöriga sökande är färre. Under perioden 2008–2019 var i genomsnitt 92 procent av de sökande behöriga, men 2020 har andelen behöriga minskat till 88 procent. Det tycks alltså vara fler sökande som inte är behöriga i år än tidigare år.

Figur 3: Antalet behöriga sökande och antagna till sommarkurser vid urvalet 2008–2020

Antalet antagna har också haft en snarlik utveckling som de sökande, med en uppgång 2008–2011, nedgång och utplaning därefter samt uppgång 2019 och framför allt 2020 då de var 45 procent fler än 2019. Trots ökningen av antalet antagna 2020 har andelen antagna av de behöriga sökande minskat något, till 67

⁶ <https://www.regeringen.se/artiklar/2020/03/satsningar-inom-utbildningsomradet/#hogskoloranchor>.

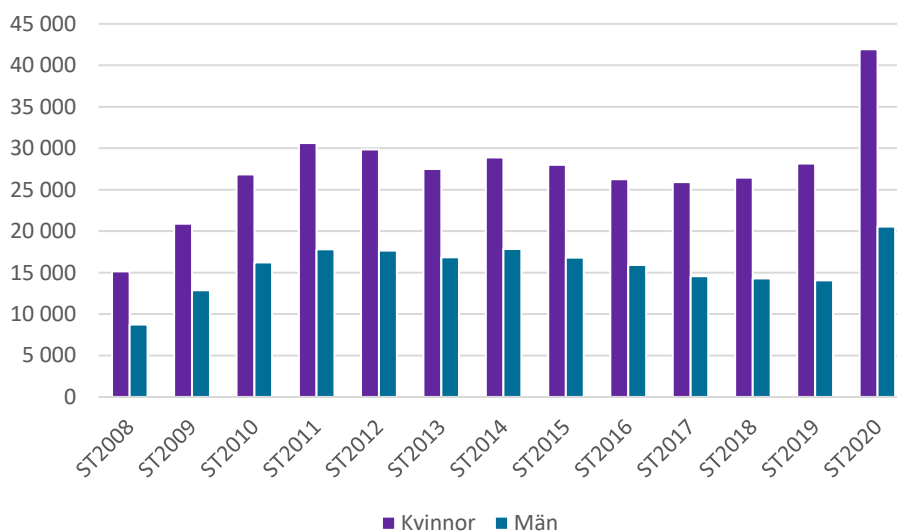
procent. Det innebär att var tredje behörig sökande inte blev antagen och indikerar att konkurrensen till sommarkurser trots utbyggnaden hårdnat något i år.

Kvinnor och män

Det är fler kvinnor än män som söker vid sista anmälningssdag, som söker fram till och med urvalet, som är behöriga och som antas till sommarkurser. Så har det varit varje år under perioden 2008–2020, vilket exemplifieras av behöriga sökande i figuren nedan (figur 4). Det är inte förvånande med tanke på att kvinnorna utgör majoriteten av samtliga studenter i högskolan alltsedan 1977.

Utvecklingen av antalet behöriga sökande kvinnor respektive män har följts åt under perioden, med en uppgång av både kvinnor och män i början av perioden, en minskning och utplanning efter 2011 och en uppgång från 2017, som är särskilt stor 2020.

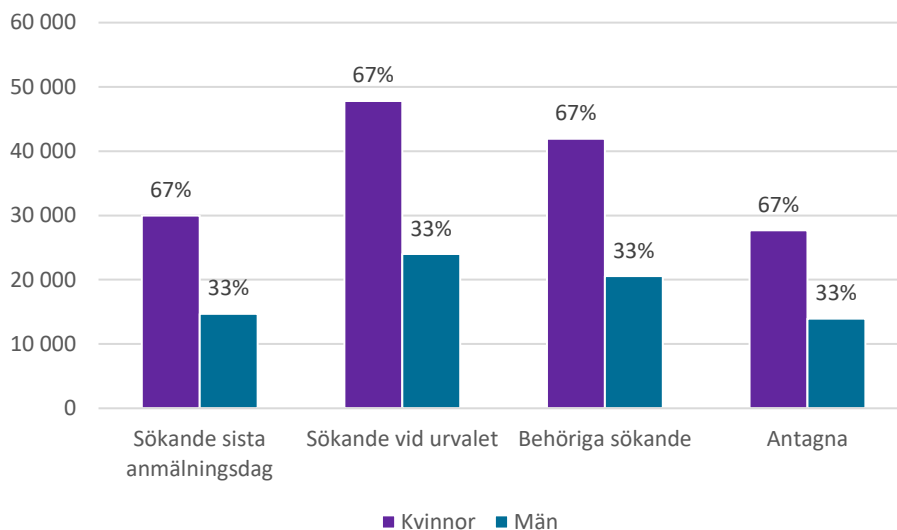
Figur 4: Antalet behöriga sökande kvinnor respektive män till sommarkurser vid urvalet 2008–2020.

Könsfördelningen har under perioden förskjutits något till kvinnornas favör. Från 2008 till 2018 var 63 procent av de behöriga sökande kvinnor, men andelen ökade därefter till 67 procent både 2019 och 2020.

Utvecklingen har varit snarlik för antalet sökande både vid sista anmälningssdag och vid urvalet liksom för antalet behöriga sökande och antagna. Andelen kvinnor respektive män var densamma i samtliga dessa grupper 2020, 67 procent kvinnor och 33 procent män (figur 5).

Figur 5: Antalet och andelen kvinnor och män bland sökande vid sista anmälningssdag, vid urvalet, bland behöriga sökande och bland antagna till sommarkurser 2020.

Ålder

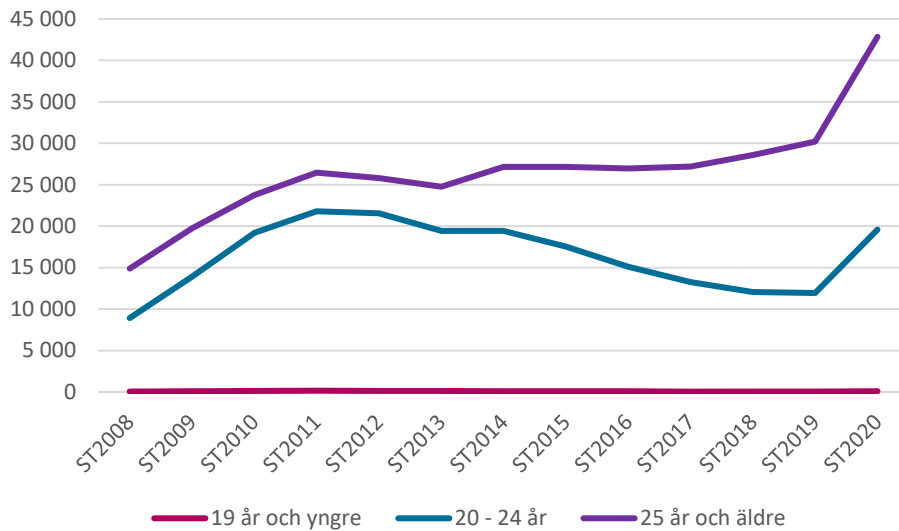
Eftersom sommarkurserna till stor del är fortbildnings- och vidareutbildningskurser som riktar sig till yrkesverksamma är det inte förvånande att sökande och antagna är äldre än sökande och antagna i den stora höstantagningen.

Återigen är mönstret för åldersfördelningen snarlikt för sökande vid sista anmälningssdag, vid urvalet, för behöriga sökande och antagna. Mönstret illustreras med behöriga sökande i figuren nedan (figur 6).

Antalet behöriga sökande som är högst 19 år gamla och som kommer närmast uteslutande direkt från gymnasiet är få, omkring 100 per år. Det är inte överraskande eftersom utbildningsutbudet främst attraherar äldre sökande och eftersom urvalet sker i slutet av april, då gymnasieeleverna ännu inte fått sina slutbetyg och därmed inte är behöriga. De i åldern 20–24 år är betydligt fler än de yngre och utgör cirka 30 procent av alla behöriga sökande. Men, de är ändå mindre än hälften så många som i den äldsta åldersgruppen 25 år och äldre. Nästan 70 procent av de behöriga sökande 2020 är 25 år eller äldre.

Utvecklingen över tid ser lite olika ut för de olika åldersgrupperna. Från 2008–2013 var den snarlikt i både uppgång och nedgång, men därefter vidgas avståndet mellan den äldsta och den mellersta åldersgruppen. Det är tydligt att sommarkurserna under senare år i högre grad tilltalat äldre sökande. För 2020 är antalet behöriga sökande som är minst 25 år gamla mer än dubbelt så många som den mellersta åldersgruppen, 42 900 jämfört med 19 600 20–24 år gamla.

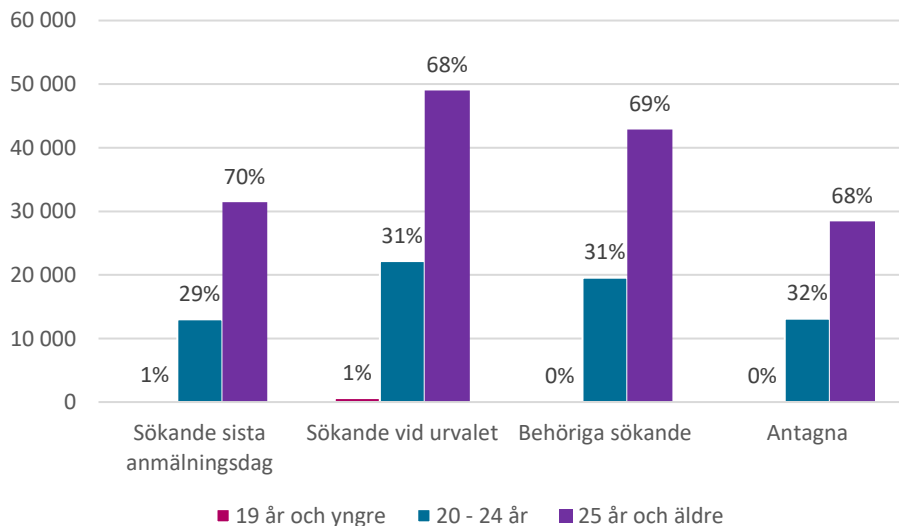
Figur 6: Antalet behöriga sökande i olika åldersgrupper till sommarkurser vid urvalet 2008–2020.

Åldersfördelningen är snarlik oavsett vid vilket tillfälle den studeras, men under antagningsprocessens gång under 2020 blir gruppen 20–24 år relativt sett större (figur 7). Vid sista anmälningssdag var 29 procent av de sökande 20–24 år gamla, vid urvalet 31 procent, av de behöriga sökande 31 procent och av de antagna 32 procent.

Relativt sett sker den största ökningen av åldersgruppen mellan sista anmälningssdagen och urvalet. Det är många sena anmälningar överlag i år, men det var ovanligt många 20–24-åringar som anmälde sig sent, från nära 2 600 förra året till nästan 9 200 i år.

Figur 7: Antalet och andelen i olika åldersgrupper av sökande vid sista anmälningssdag, vid urvalet, bland behöriga sökande och bland antagna till sommarkurser 2020.

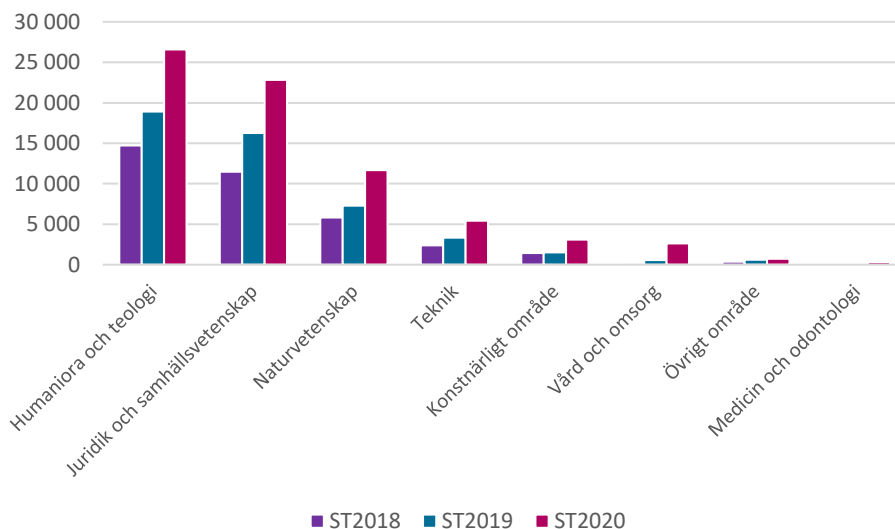

Ämnesområde

När de antagna till sommarkurser delas upp efter ämnesområde framgår att de vanligtvis största ämnesområdena Humaniora/teologi och Juridik/samhällsvetenskap även är störst 2020, med de antalsmässigt största ökningarna av antagna jämfört med 2019 (figur 8).

Relativt sett är ökningarna störst i de mindre ämnesområden Vård/omsorg och Medicin/odontologi. De har 375 respektive 149 procent fler antagna 2020 än 2019. Möjligen kan denna utveckling ha visst samband med coronapandemins utbrott. Samtidigt bör hållas i minnet att trots de kraftiga ökningarna är det ändå förhållandevis få som antagits till kurser inom dessa områden jämfört med övriga ämnesområden.

Figur 8: Antalet antagna till kurser per ämnesområde 2018–2020.

Notera att en individ kan vara antagen till flera kurser i olika ämnesområden. Individen räknas en gång per ämnesområde, men summan av antalet antagna per ämnesområde blir större än antalet antagna individer.

Syntes

Huvudfrågan att besvara i denna promemoria är om coronapandemin har påverkat ansökningsläget till sommarterminen, och i så fall på vilket sätt? Det korta svaret är ja, coronapandemin har påverkat ansökningsläget. Bland annat märks det genom att antalet sökande både vid sista anmälningssdag och vid urvalet samt antalet behöriga sökande och antalet antagna aldrig tidigare varit så höga som till sommaren 2020.

Sättet som ansökningsläget påverkats på handlar om att många sökande sökte strax efter sista anmälningssdag. Tidsmässigt sammanfaller sista anmälningssdag med att effekten av coronapandemin på arbetsmarknaden och konjunkturen blev mer uppenbar genom de åtgärder och rekommendationer regeringen och Folkhälsomyndigheten vidtog och föreslog då. Många tycks då ha ansett att studier under sommaren är intressant och sökt sommarkurser efter sista anmälningssdag.

Samtidigt som det är fler än någonsin som antagits till sommarkurser betyder det inte med automatik att fler också börjar studera. Det ligger dock utanför UHR:s uppdrag att följa upp hur många som börjar studera, men är intressant att följa och möjligt att göra till hösten.

Bilaga 1: Begrepp

Här nedan definieras begrepp i bokstavsordning som är centrala för att i sin helhet förstå antagningsstatistiken som promemorian presenterar.

Antagna

Sökande som erbjuds en studieplats i det första eller andra urvalet benämns antagna. Till sommarterminer är det ett urval.

Behöriga sökande

Sökande som uppfyller samtliga behörighetskrav till sökt utbildning benämns behöriga. Det avser både kraven för grundläggande behörighet och särskild behörighet.

Förstahandssökande

Med förstahandssökande avses person som sökt viss högskoleutbildning som sitt förstahandsval. En sökande kan antas till fler utbildningar än sitt förstahandsval. Totalt kan en sökande antas till 23 högskolepoäng under en sommartermin. I redovisningen av förstahandssökande ingår sena anmälningar.

Första urvalet

I första urvalet ingår samtliga behöriga sökande. Sökande kan under en sommartermin antas till utbildningar om max 23 högskolepoäng. Den som sökt med sen anmälan kan antas om platserna inte kan fyllas med sökande som anmält sig i tid.

Konkurrens

Konkurrens syftar på utbildningar där det finns minst en reservplacerad sökande, där alltså söktrycket är större än antalet tillgängliga platser. Det är högskolan som avgör i vilket läge (före eller efter urval) det är aktuellt att tillåta sena anmälningar till en utbildning. Antalet utbildningar med konkurrens kan därför öka under antagningsomgången.

Kurs

En kurs är en högskoleutbildning med avgränsad omfattning, fastställd av varje lärosäte. Universitetet eller högskolan som erbjuder kursen tilldelar studenten ett kursbevis efter avslutad kurs. Kursen kan ingå i ett program eller vara fristående. En kurs är med andra ord alla utbildningsalternativ som inte är ett program. Tidigare användes begrepp som grundkurs, fördjupningskurs, fortsättningskurs eller påbyggnadskurs för kurser inom grundläggande högskoleutbildning.

Nationell antagningsomgång

Nationella antagningsomgångar hanteras av UHR på uppdrag av lärosätena. Begreppet omfattar antagningsomgångarna nationell hösttermin (HT), nationell vårtermin (VT), nationell sommartermin (ST), antagningsomgång för mastersutbildningar hösttermin (MASTERHT), internationella kurser hösttermin (IKHT), antagningsomgång för mastersutbildningar vårtermin (MASTERVT) samt internationella kurser vårtermin (IKVT).

Program

Ett program är en kombination av kurser, fastställda av varje lärosäte. Varje program är avsett att leda till en generell examen eller yrkesexamen på grundnivå eller avancerad nivå. Många lärosäten har valt ett upplägg där antagna studenter till ett program inte behöver söka till de olika kurser som ingår i programmet. Andra lärosäten har valt ett upplägg där antagna studenter till ett program är garanterade en plats på de kurser som ingår, men där de ändå måste söka kurserna i den nationella antagningsomgången. För övriga lärosäten ingår endast den initiala antagningen till program, därefter sköter de själva all antagning inom programmen.

Sen anmälan

Sen anmälan uppstår när sökande anmäler sig till en utbildning efter sista anmälningsdag. En sökande kan både ha sökalternativ där anmälan gjorts i tid och sökalternativ med sen anmälan. Högskolorna har möjlighet att låta sökalternativ vara öppna för anmälan efter sista anmälningsdag. En sen anmälan avser den som anmält sig efter sista anmälningsdag och fram till det sista urvalet. En sen anmälan uppstår också när sökande kompletterar sina meriter efter sista kompletteringsdatum. Sökande som bedömdes som obehöriga i första urvalet kan därefter, efter kompletteringar, bedömas som behöriga, även om deras anmälan då räknas som sen anmälan.

En förutsättning för att en sökande med sen anmälan ska bli antagen är att det finns lediga platser till sökalternativet kvar efter det att sökande som anmält sig i tid har erbjudits plats.

Sista anmälningsdag

Den dag anmälan till högre studier ska vara inlämnad för att räknas som inlämnad i tid.

Sökande

Med sökande avses alla som sökt utbildningar (högst sex sommarkurser får sökas), oavsett om det är deras förstahandsval eller ej, eller om de är behöriga eller ej.